

ГРАМАТИКА

УДК 811.161.2

О.О. Волобуєва

ВИРАЖАЛЬНІ ПОТЕНЦІЇ СКЛАДНОПІДРЯДНИХ РЕЧЕНЬ ІЗ ПІДРЯДНИМ КОМПОНЕНТОМ ПРИЧИНИ (на матеріалі сучасної української художньої прози)

У пропонованій розвідці автор доводить, що складнопідрядні речення з підрядним компонентом причини у класичній і факультативних формах вияву виступають потужним засобом зображального синтаксису, реалізуючи свій виражально-художній потенціал у таких компонентах цілісного художнього тексту, як пейзаж, опис інтер'єру й зовнішніх обставин дії твору, портретна характеристика. Такі речення також є невід'ємною структурною складовою в побудові експозиції, зав'язки, розвитку дії, кульмінації й розв'язки як обов'язкових сюжетних компонентів композиції художнього твору.

Ключові слова: складнопідрядне речення з підрядним компонентом причини, виражальні можливості, виражально-художній потенціал.

Волобуєва Е.А. Выразительные потенции сложноподчиненных предложений с придаточным компонентом причины (на материале современной украинской художественной прозы). *В предлагаемой статье автор доказывает, что сложноподчиненные предложения с придаточным компонентом причины в классической и факультативных формах их реализации — это активное средство изобразительного синтаксиса, реализующее свой выразительно-художественный потенциал в таких компонентах целостного художественного текста, как пейзаж, описание интерьера и внешних обстоятельств действия произведения, портретная характеристика, а также являются неотъемлемой структурной составляющей в построении экспозиции, развития действия, завязки, кульминации и развязки как обязательных сюжетных компонентов композиции художественного произведения.*

Ключевые слова: сложноподчиненное предложение с придаточным компонентом причины, выразительные возможности, выразительно-художественный потенциал.

Volobuyeva O.O. Expressive potential of compound sentences with cause-subordinated clause (based on the contemporary Ukrainian prose). *In this paper the author shows that compound sentences with cause-subordinated clause are powerful means of figurative syntax in classical and optional forms of such sentences realization. They realize their expressive and artistic potential in such components of a literary text as landscape, description of the interior and of exterior circumstances of the action, portrait description. They are the integral structural components of the building of exposure, plot, action development, culmination, and denouement as compulsory components of the text composition.*

Keywords: compound sentences with cause-subordinated clause, expressive means, expressive and artistic potential.

Своєрідність художнього тексту полягає в культурологічній значущості й можливості втілювати в образній формі модельовану автором особливу художню картину світу. До засобів моделювання авторської художньої

картини світу належать зокрема і синтаксичні конструкції. Загальні положення щодо реалізації різних видів речень у текстах художньої літератури як виражального засобу розробляли російські й українські мовознавці: М.М. Бахтін, В.В. Виноградов, Т.Г. Винокур, С.І. Дорошенко, С.Я. Ермоленко, В.В. Одинцов, М.І. Формановська. До питання мовно-виражальних потенцій різних синтаксичних одиниць у прозових і поетичних творах окремих авторів зверталися Р.Я. Гладкова (К. Паустовський), Є.А. Іванчикова (Ф. Достоєвський), Н.Б. Ладиняк (І. Багряний), Н.В. Морозова (Є. Гуцало), Л.М. Мялковська (В. Підмогильний), І.З. Петличний (І. Франко), Н.М. Сологуб (О. Гончар). Проте, незважаючи на значну кількість досліджень у цій царині, бракує розвідок, предметом розгляду яких виступає окремий різновид складних речень. З огляду на це, вважаємо за доцільне проаналізувати особливості функціонування складнопідрядних речень із підрядним компонентом причини як виражальних конструкцій у художніх текстах. Складнопідрядні речення з підрядним компонентом причини не лише виступають стабільною синтаксичною одиницею, що є елементом передачі текстового задуму, а й, несучи певний зміст, стають його художнім виразником. Це й доводить правомірність пропонованого дослідження і підтверджує його актуальність.

Мета статті – виявити і схарактеризувати потенціал складнопідрядних речень із підрядним компонентом причини як виражального засобу у творах української художньої прози кінця ХХ – початку ХХІ століття.

У художній прозі, що належить перу сучасних українських письменників, простежується багатогранний вияв речень розглядуваного різновиду як потужного мовно-виражального засобу.

Одним із художньо значущих стильових компонентів опрацьованих різножанрових прозових творів є пейзаж. У створенні пейзажу як композиційного компонента художнього твору [11: 542] разом з іншими синтаксичними утвореннями важливу роль відіграють аналізовані складні конструкції.

Так, у романі-фентезі Дари Корній «Зворотний бік темряви» натрапляємо на локус Оселища Відтіні, у змалюванні якого автор активно використовує складнопідрядні речення з підрядним компонентом причини:

То був геть інший світ. Зовсім не схожий на ті, які їй доводилося бачити. Оселище Відтіні. Для себе вона це пояснювала так – поселення, очевидно, народилося від тіні, відповідно тіні мати не може, бо саме є нею. Відсутність сонця робило свою лиху справу, бо вічний похмурий день висів над поселенням. Запитувала себе, чи бувають тут зорі і чи бачать тут люди хоча б інколи місяць, і що тут тримає небо? О так, небо. Потім вона зрозуміє, що саме, коли добреде до центральної площі Оселища і побачить Чорнобогів Храм.

Світ Відтіні і справді був особливим у всьому. Прямі, мов стріли, вулички, вимощені чорною бруківкою. Звісно, це не дивовижя, бо у світі, з якого вона прийшла, вулички також здебільшого прямі, але ці були мов під лінійку вирівняні й не мали зовсім бічних відгалужень. Маленькі. Крихітні безликі халупки тупилися близько до дороги. Тут росло щось схоже на траву та дерева, але розглядати прискіпливіше їх зовсім не хотілося. Бо воно не милувало око, просто

заповнювало вільний простір. Щоб світ не видавався пустирищем. Однак це не дуже допомагало. Бо світ все одно був безликим. Стенула здивовано плечима. Що ж, люба, то тобі не світ Вередів чи Яворот та й навіть не рідний світ Єдиного Бога.

Було якось незвично тихо. Не співали пташки, не шелестіло листя на деревах, не шурхотіло каміння під ногами, не було чутно людського звичного для поселень галасу, тільки гучно та чітко карбувалися по бруківці кроки. Тук-тук, тарах-тарах. І все, бо за півмиті і це гучне бамкання з'їдала тиша. Липка тиша, але не порожнеча, бо була заповнена (Дара Корній).

Отже, опис місцевості, наведений у запропонованій ілюстрації, нерозривно пов'язаний із тим, що відчуває героїня твору, яка все це споглядає: причинове пояснення таких картин зовнішнього світу автор наводить саме крізь призму сприйняття персонажа – Мальви.

Як елемент пейзажного опису, що ґрунтується на фізичному й психічному сприйнятті героєм твору довкілля, вживає складнопідрядні речення з підрядним компонентом причини й Валерій Шевчук в історичній повісті «Закон зла. Загублена в часі»:

Нестор кинувся у темряву, а він, Іван, стояв і не міг з місця зрушити, ніби кілком прибитий до землі. І здалося йому, що бур'яни навколо інакше пахнуть, десь так, як палена сірка. А ще коли подивився у небо. Не уздрів ані місяця, ані зір, хоча перед цим не хмарилося – отаке дивне й голе небо, хіба трохи світліше землі. І вже нічого більше біля нього не дихало, бо й не було нічого. Але ноги й руки в нього позаклякали і це не від страху, бо такі не боявся, а тому що з ним щось приключилось із тілом (Вал. Шевчук).

Аналізовані синтаксичні утворення подеколи представлені як елемент інтер'єрного опису, як-от: *Можна було вертатися на каву. Натомість ми пішли в інший заклад – під готелем «Львів».* Там було дуже симпатично, бо стояли довжелезні столи з такими ж лавками з двох боків. Незнайомі люди мусили сидіти один коло одного, як на сільському весіллі (Т. Прохасько). Наведена ілюстрація не лише конкретизує для читача місце події, але й розкриває особливості сприйняття персонажем того місця, де з ним відбувається певна дія.

Розглядуваний різновид складних синтаксичних конструкцій автори активно використовують і в описах зовнішніх обставин, у яких опинився той чи той персонаж. Такі ситуації в художньому творі передаються за допомогою речень, що будуються за різними смисловими схемами:

а) зовнішня ситуація – події об'єктивного світу: *І румуни часом дивилися крізь пальці на неньову таку бесіду, бо їм треба було в селі спокою й порядку (М. Матіос); Його зазнимкували, нагодували й відпустили, бо у в'язниці не було місця (О. Думанська);*

б) зовнішні обставини – психічний чи фізичний стан або дії особи: *Сталось щось надзвичайне! Щось жахливе і несподіване, бо ніколи раніше Ліда не бачила маму такою розгніваною і водночас безпорадною (Люко Дашвар); Відтоді в Софійки з Лілею почалося королівське життя, адже за витерту з журналу «енку» чи переправлену оцінку однокласники та однокласниці були готові на все (Н. Сняданко); Власне, для мене це щорічна катастрофа, адже*

Вадик у цей час здає річні звіти і його краще не чіпати з дурними проханнями щодо покупок (Ірен Роздобудько);

в) стан і дії особистості – причини їх виникнення, пов'язані з об'єктивним світом: *Так і не протверезілий генерал Кир'яков утікав пішки, бо коня якась куля підбила (І. Корсак); Зрештою, навіть після своєї смерті дідो став причетним до українських історій, бо саме його деякий час енкаведисти вважали Робертом (Т. Прохасько);*

г) дії певного персонажа, які вказують на створення умов для іншого персонажа – причина цих дій, пов'язана з поведінкою чи рисами іншого персонажа: *Вони вскочили в більшу халену, ніж у сосняку, бо тут із ними ще була жінка з двома дрібними дітьми (В. Шкляр); Несподівано для себе В'ячеслав Казимирович у хворості навіть користь знайшов, бо тепер, позбавлений на деякий час зустрічей, міг щільніше опрацювати зі шкільництвом, із пресою (І. Корсак).*

Складнопідрядні речення з підрядним компонентом причини представлені також у портретних описах. Причому спостерігаються приклади їх використання і в зовнішніх, й у внутрішніх портретах персонажів. Зразок зовнішнього портретного опису становить ілюстрація з історичного роману І. Корсака «Отаман Чайка»: *Максим Зеленчук побачив загін кіннотників ще наприкінці вулиці – вершники наближались швидко, підпитуючись у сідлах, видно було вже, що то не російська кіннота, бо вдягнуті у звичний тутешній одяг, але чомусь при зброї (І. Корсак).* У більшості проаналізованих художніх творів досліджувані речення використовуються як елементи створення психологічного портрета персонажа чи окреслення психоемоційного стану героя, що у свою чергу є компонентом загального внутрішнього портрета, як от у романі Дари Корній «Зірка для тебе»: *І зараз, лежачи на траві і дивлячись у зоряне небо, у власну душу, допіру замкнену, прочинив двері. І заштормило. Спогади почали накочувати хвилями, і він спочатку наче кволо противився, але втомився врешті та, замість піти на дно, схопився за пір'їнку свідомого і заходився гойдатися на хвилях. Може, не втопить. Може, винесе. Бо ніч сьогодні така розкішна, така зоряна. Бо він нарешті готовий. Бо «Місячна соната» палко бринить над світом. Бо, напевно, час (Дара Корній).*

Трапляються приклади психоемоційної характеристики персонажів художнього твору, у яких причиною описуваного стану чи рис виступають:

а) зовнішні обставини: *Люся пішла від сорому, бо завжди хлопці насміхалися з її незграбного тіла (В. Даниленко); Дівчатам хахоньки, а їй, Соломії, біда. Бо такі дві причепи з вечорниць проводжають, і стоять двоє, і поступитися жоден – аніяк (В. Лис);*

б) особистісні характеристики того самого персонажа: *Пані й справді виявилася гарячо купана, бо на всі його питання сичала у відповідь і ладна була зірватися на крик (О. Думанська); Це був понурий, проте не лихий хлопчина, мабуть, із кубанських козаків, бо за його сумними вусами й журливим поглядом ще вгадувалася людська душа (В. Шкляр); Такий стан взаємин ані вдовольняє мене, ані не був природнім. Бо, незважаючи на мою спокійну вдачу, я був людиною чуттєвою і жадав її (Б. Бойчук);*

в) як зовнішні обставини, так і внутрішні характеристики: *Раптом вона не знати чому подумала, що із двох у цій хаті вона щасливіша. Бо більша*

відстань від її нещастя. Бо вона пройшла цей шлях, а раз пройшла, то вже повернення не буде (В. Лис).

Наведені приклади доводять активне вживання складнопідрядних речень із підрядним компонентом причини при створенні різних компонентів цілісного художнього твору, за допомогою яких формуються такі елементи сюжету прозового твору, як зав'язка, розвиток дії й кульмінація.

Проте дібраний фактичний матеріал дозволяє констатувати, що аналізовані складні конструкції реалізуються і в таких складових компонентах сюжету художнього твору, як експозиція і розв'язка.

Так, в експозиції філософського роману «Сподіваюся на Тебе» С. Майданська, знайомлячи читачів із майбутньою головною героїнею, уводячи їх у її світ, за допомогою складнопідрядного речення з підрядним компонентом причини аргументує ставлення міста як персонажа твору до дівчинки Еви:

І звалося містечко Садгора...

Зранку воно садовило Еву, коли та ще була малим дівчатком, на своє рamię, обсажене горіхами, білими черешнями, золотими ранетами і носило до самого вечора, доки Ева, побачивши молодесенький місяць, що заснув, поклавши голову під крило, сама не починала позіхати. ... Снав місяць, спала дівчинка, лише містечку було не до сну; притулившись до теплого боку гори, воно ніколи не змикало очей: варто було заснути одному, як одразу засвічувалося інше, тому що містечко навіть не уявляло, як можна хоча б хвилику прожити, не дивлячись на Еву (С. Майданська).

У вихідній частині роману В. Лиса «Соло для Соломії» спостерігаємо таке вживання досліджуваних синтаксичних одиниць:

Щедрий вечір, котрий ставив віночок до свята Маланки, привів до хати Троцюків, по-вуличному Зозуликів, перебиранців. А їхній невістці Соломії, яку всі звали Соломкою, а чоловік Антін Соломинкою, подарували ще й особливу звістку.

Звістка була солодка, як мед, тривожна, як далекий пронизливий звук, що вражає насамперед серце.

Звістку вигадала вона сама.

А мо'ї не вигадала...

Хтіла тої звістки, аж терпко і гаряче було воднораз, коли вперше про те подумала. А на Маланку вирішила для себе остаточно. Остаточно й трішечки бентежно – буде.

То й ніхай. І як підтвердження, як стукіт пташки у вікно, звук.

Звуки.

Пісня, гомін, коляда.

Перебиранці!

Бо є Маланка, бо Щедрий вечір.

Бо... звістка (В. Лис).

За допомогою фінальних речень експозиції – парцелятивів причини – автор не тільки ще раз наголошує на часі події, важливої для героїні його роману, а й натякає на таємницю. Парцельовані утворення допомагають підкреслити емоційне напруження, яке відчуває персонаж і відповідно – читач. Другий парцелят *Бо... звістка* – перерване речення – надає оповіді динамічності, а найголовніше – актуалізує найбільш важливу для розгортання

художньої оповіді інформацію. Для Соломії та звістка – народження доньки, а для автора й читача – зав'язка інтриги твору.

Більш активно, ніж у інших прозаїків, складнопідрядні речення з підрядним компонентом причини представлені в експозиції історичних повістей Валерія Шевчука, об'єднаних у збірку «Біс плоти». Наприклад, у зачині до повісті «Розсічене коло» письменник не лише знайомить читача з головним героєм твору Кипріяном Мотовилом, але й розкриває свої наміри і при цьому натякає читачеві на таємницю, яка, імовірно, розкриється перед ним на сторінках повісті:

Щоб зрозуміти цю історію, хочу передусім розповісти про такого собі Кипріяна Мотовила, мого дядька, подавши в короткому описі його життя. Спокусливо було б написати те життя як книгу, бо Кипріян Мотовило з молодих літ запалився нестерпущим бажанням пізнати сокровенні науки і, маючи тільки двадцять років, рушив у країни німців та волхвів, перед тим потерши лави і стіни Краківської академії, побував у Голландії і в більших містах Європи, скрізь намагаючись увійти у стосунок із учителями тих сокровенних наук. Це не було легко. Зважаючи на інквізицію, яка з великим спритом виношувала єретиків і тих, що входять, на їхнє переконання, у спілку з дияволом. Отож Кипріяну Мотовилу довелося винайти свої способи, щоб не тільки тих учителів знайти, а й увійти їм у довір'я, і науку ту сокровенну пізнати; як це чинилося, мабуть, навіки залишиться у таємниці, бо всі мої розпити мали невеликий skutok: Кипріян не любив про те говорити, зрештою, наказав такі розмови (Вал. Шевчук).

Складнопідрядні речення з підрядним причини автор використовує тут як інструмент аргументації й обґрунтування висловленого.

У цьому творі, як і в повістях «Біс плоти» та «У пашу дракона», спостерігаємо вживання розглядуваних синтаксичних утворень й у фінальній частині сюжету – розв'язці:

Хоча ні! Правильніше сказати: всі ми кістки в руках якогось невідомого костирі. Але коли прийняти цю думку, вона суперечить тій, що її висловив мій мудро-немудрий дядько Кипріян: людина сама творить власне життя системою тих чи інших учинків. Коли ж так, костиря, який грається з нами, не є добрий та благий, а не раз із нас дошкульно кпить...

Написав це і злякався, адже тим самим ніби стаю, як дядько мій і батько, єретиком. Іншим, ніж вони, а таки єретиком ... (Вал. Шевчук).

Наявність конструкцій, що безпосередньо вказують на причину, що дають обґрунтування дій персонажа, сприяє віднайденню читачем ключа до розуміння шукань головного героя.

У романі М. Дочинця «Світован. Штудії під небесним шатром» спостерігаємо такий фінал із використанням утворень розглядуваного різновиду:

Ми створені для того, аби вічно прагнути Неба, бо воно відкривається нашому погляду, як усе інше. Все в нашому трибі має свій сенс. Все тримається берегів любові і тече, як ріка. Вона просто тече своїм річищем.

Доки ходитиме місяць не небі (М. Дочинець).

Використовуючи складнопідрядне речення досліджуваної семантики, письменник указує на причину одвічних шукань людини й обґрунтовує її одвічне призначення.

Не менш важливе навантаження несуть аналізовані речення, ужиті в прикінцевій позиції розділу як смислово завершені частини художнього твору, як от у романі Дари Корній «Зірка для тебе»:

Повертається ключ у замку доволі легко. Сергій штовхає двері, і вони розчиняються. А там — багато світла, такого яскравого, що і не добереш, чи є хтось у ньому. ... Тільки чути, як гунає його серце і ще одне — маленьке й швидке-швидке. Крук здіймається з плеча, Сергій озирвається, птах сідає на стару яблуню. І дивиться сумно на Сергія. Бо йому з ним не можна, чоловік звідкись знає це.

І перед тим як ступити з порога у світло, запитує ледь чутно:

— Птахів до пекла не впускають, круче?

...І стає зрозуміло: там, по той бік порога, не пекло, але й не рай.

Бо...

Круки вміють плакати? Круки вміють плакати.

За триста років життя і не такому можна навчитися від людей (Дара Корній).

Парцельоване складне речення причинової семантики *І дивиться сумно на Сергія. Бо йому з ним не можна, чоловік звідкись знає це* своєю паузою підкреслює силу внутрішніх переживань головного героя й указує на важливість того, що з ним зараз відбувається. Кінцевий незавершений парцелят причини не лише свідчить про напружений психоемоційний стан персонажа, а й засвідчує певну невизначеність того, що з ним відбувається. Окрім того, своєю незавершеністю, обірваністю закликає читача до власних роздумів про долю героя твору й загалом — про сенс життя.

Усе викладене дозволяє стверджувати, що складнопідрядні речення з підрядним компонентом причини у класичній і факультативних формах вияву виступають потужним засобом зображального синтаксису, реалізуючи свій виразально-художній потенціал у таких компонентах цілісного художнього твору, як пейзаж, опис інтер'єру й зовнішніх обставин дії твору, портретна характеристика, а також є невід'ємною структурною складовою в побудові експозиції, зав'язки, розвитку дії, кульмінації й розв'язки як обов'язкових сюжетних компонентів композиції художнього твору.

Логічним продовженням розпочатого дослідження бачиться вивчення текстотвірного потенціалу складнопідрядного речення з компонентом причини.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Бахтин М. М.** Естетика словесного творчства / М. М. Бахтин. — 2-е изд. — М. : Искусство, 1986. — 444 с.
2. **Виноградов В. В.** О языке художественной литературы / В. В. Виноградов. — М.: Гос. изд-во художественной литературы, 1959. — 654 с.
3. **Виноградов В. В.** О теории художественной речи / В. В. Виноградов. — М. : Высшая шк., 1971. — 239 с.
4. **Винокур Т. Г.** Закономерности стилистического использования языковых единиц / Т. Г. Винокур. — М. : Наука, 1980. — 238 с.
5. **Гладкова Р. Я.** Виразальні можливості різнорівневих мовних одиниць у художніх творах К. Г. Паустовського: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.02 / Р. Я. Гладкова. — Д., 2001. — 20 с.
6. **Дорошенко С. І.** Граматична стилістика української мови / С. І. Дорошенко. — К. : Радянська школа, 1985. — 200 с.
7. **Єрмоленко С. Я.** Синтаксис віршової мови (на матеріалі

української радянської поезії) / С. Я. Ермоленко. – К. : Наукова думка, 1969. – 94 с.

8. **Ермоленко С. Я.** Синтаксис і стилістична семантика / С. Я. Ермоленко. – К.: Наукова думка, 1982. – 210 с.

9. **Иванчикова Е. А.** Синтаксис художественной прозы Достоевского / Е. А. Иванчикова. – М. : Наука, 1979. – 287 с.

10. **Ладиняк Н. Б.** Естетична функція синтаксису прози Івана Багряного: дис. ... на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова / Наталія Богданівна Ладиняк. – Кам'янець-Подільський, 2007. – 168 с.

11. **Літературознавчий словник-довідник** / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

12. **Морозова Н. В.** Структура та семантика складного речення в ідіостилі Євгена Гуцала (на матеріалі художньої прози): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова / Н. В. Морозова. – К., 2006. – 20 с.

13. **Мялковська Л. М.** Стилістика художньої прози Валер'яна Підмогильного: лексико-семантичні поля, тропи, стилістичний синтаксис: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова / Л. М. Мялковська. – К., 2001. – 20 с.

14. **Одинцов В. В.** Грамматические формы в художественной прозе / В. В. Одинцов // Стилістика художественной литературы. – М. : Наука, 1982. – С. 76–85.

15. **Петличный И. З.** Синтаксис языка произведений Ивана Франко (на материале художественной прозы): автореф. дис. ... доктора філол. наук / И. З. Петличный. – Львов, 1965. – 32 с.

16. **Сологуб Н. М.** Синтаксична організація і ритмічність прози Олеся Гончара / Н. М. Сологуб // Мовознавство. – 1998. – № 1. – С. 35–30.

17. **Формановская М. И.** Стилістика сложного предложения / М. И. Формановская. – М. : Русский язык, 1978. – 240 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. **Бойчук Б.** Над сакральним озером: роман / Б. Бойчук. – К. : Факт, 2006 – 232 с.

2. **Даниленко В.** Сон із дзьоба стрижа: Оповідання. – Львів : ЛА «Піраміда», 2006. – 384 с.

3. **Дашвар Люко.** Мати все: роман / Люко Дашвар. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2012. – 336 с.

4. **Дочинець М.** Світован. Штудії під небесним шатром: роман-намісто / М. Дочинець. – Мукачево : Карпатська вежа, 2014. – 232 с.

5. **Думанська О.** Хроніка пригод Гея Муркоцького: роман / О. Думанська. – Львів : ЛА «Піраміда», 2009. – 224 с.

6. **Корній Дара.** Зворотний бік темряви: роман / Дара Корній. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2013. – 320 с.

7. **Корній Дара.** Зірка для тебе: роман / Дара Корній. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2013. – 304 с.

8. **Корсак І.** Діти Яфета: роман / І. Корсак. – К. : Ярослав Вал, 2010. – 219 с.

9. **Корсак І.** Отаман Чайка: роман / І. Корсак. – К. : Ярослав Вал, 2010. – 192 с.

10. **Лис В.** Соло для Соломії: роман / В. Лис. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2013. – 386 с.

11. **Майданська С.** Сподіваюся на Тебе: роман / С. Майданська. – К.: Факт, 2008. – 344 с.

12. **Матіос М.** Нація: роман / М. Матіос. – Львів : ЛА «Піраміда», 2011. – 256 с.

13. **Прохасько Т.** З цього можна зробити кілька оповідань: повість // З цього можна зробити кілька оповідань / Т. Прохасько. – Івано-Франківськ: Лілея, 2005. – С. 5–72.

14. **Прохасько Т.** Як я перестав бути письменником: повість // З цього можна зробити кілька оповідань / Т. Прохасько. – Івано-Франківськ : Лілея, 2005. – С. 73-124.

15. **Роздобудько Ірен.** Все, що я хотіла сьогодні: повість // Все, що я хотіла сьогодні / Ірен Роздобудько. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2013. – С. 11-150.

16. **Сняданко Н.** Чебрець в молоці: роман / Н. Сняданко. – Харків : Фоліо, 2013. – 218 с.

17. **Шевчук Вал.** Закон зла. Загублена у часі: повість // Біс плоті / Вал. Шевчук. – К. : Твім інтер, 1999. – С. 295–356.

18. **Шевчук Вал.** Розсічене коло: повість // Біс плоті / Вал. Шевчук. – К. : Твім інтер, 1999. – С. 6–116.

19. **Шкляр В.** Чорний ворон: роман / В. Шкляр. – К. : Ярослав Вал, 2010. – 356 с.